

Maatschappelijk informatieverkeer en gegevensbescherming

Pieter Wisse

1. aanleiding

Zo is er altijd wel wat. Ditmaal aanleiding om voorzieningen voor informatievoorziening, ja, dat klinkt merkwaardig, maar het klopt, door te lichten enzovoort, vaak zelfs grondig, is de [Algemene Verordening Gegevensbescherming](#) (AVG). Daaraan is dus de term gegevensbescherming hier in de titel ontleend. In de titel is echter ook sprake van informatieverkeer. Mijn voorkeur heeft de term informatie; gegeven(s) – en data – vind ik een synoniem ervan.

AVG is sinds enkele jaren van kracht. Aanpassing eraan had overal overigens reeds gebeurd moeten zijn. Wat opnieuw tot vertraging leidt en vervolgens averechts uitpakt, is de neiging ook hiervoor wederom her en der bijgevolg aparte maatregelen te treffen. Wie informatiekundig weinig tot geen besef heeft, maar wèl verantwoordelijk is, vindt zulke apartheid stellig begrijpelijk. Er spreekt immers daadkracht uit. Mis! Optimale voorzieningen zijn nooit een losse verzameling maatregelen voor allerlei relevante onderwerpen. Door ze als aspecten te erkennen, verschuift nadruk naar hun samenhang. Daardoor raakt – pas – algemeen ... voorzien in structuur, of wel voorwaarden voor een verzameling van gebruiksmogelijkheden die naar omstandigheden al dan niet beschikbaar gesteld kunnen zijn.

Voor wie géén informatiekundig ontwerper is, klinkt de aansporing daarom paradoxaal om o.a. AVG voorsnog te vergeten. De voorzieningen moeten principieel zo algemeen mogelijk bruikbaar ontworpen worden. Vervolgens zijn dankzij zo'n algemene opzet tevens eventuele beperkingen van gebruik ... mogelijk. Zulke beperkingen kunnen dan ook betrekkelijk eenvoudig worden gewijzigd voor aanpassingen van voorzieningen aan omstandigheden.

Neem de openbare weg. Voor het wegdek maakt bijvoorbeeld een gemeentegrens geen verschil. Een verkeersbord geeft de verder toegestane maximum snelheid aan. Gemeentelijke uitbreiding? Dat bord wordt verplaatst, klaar. Toegegeven, dit is een karikatuur. Maar hopelijk is hiermee het structuurbeginsel voor voorzieningen alweer wat duidelijker.

2. verkeersoriëntatie met ruim deelnemerbegrip

De kunst van structuurontwerp is het bedenken van – wat dan gaat gelden als – een basale samenhang voor variëteit, dwz om allerlei kanten mee op te kunnen. Het stelsel met drie onderling orthogonale assen c.q. dimensies is zo'n structuurontwerp. Met telkens een waarde langs zgn x-, y- resp. z-as laat zich dan niet alleen elk ruimtelijk punt aangeven. Dankzij oriëntatie volgens algemeen toepasselijk assenstelsel geldt voorts een hanteerbaar gemaakte verhouding tussen willekeurige puntbepalingen, enzovoort.

Zo stel ik informatie voor als middel voor gedragsafstemming. Algemener kan ik me een betekenis ervan niet voorstellen.

Met haar (lees ook: zijn) afgestemd gedrag is iemand verkeersdeelnemer. Verkeer bedoel ik eveneens in een algemene betekenis. Het betreft omgang.

Een verkeersgeval omvat dan zoiets als een verzameling samenhangende gebeurtenissen tijdens welke dezelfde deelnemers 'met elkaar te maken hebben.'

Ook deelnemer vat ik ruim op. Niet alleen wie bepaalt wat er tijdens een verkeersgeval gebeurt, telt als deelnemer. Tevens wie er minder of zelfs in het geheel niet actief bij betrokken is, maar wèl eraan onderhevig, beschouw ik als zodanig. Tot deelnemers behoren m.i. daarom óók wie zoal betrokkene, belanghebbende e.d. genoemd worden. Om toch alvast aan AVG te herinneren merk ik op dat het daarmee gaat om bescherming van een "betrokkene[, zijnde] een natuurlijk persoon" tegen ongeoorloofd – verklaard – gebruik van informatie over haar door ànderen.

Verkeersgevallen kunnen, en moeten, nogal willekeurig van elkaar worden onderscheiden. Dat is mede afhankelijk van wie al dan niet als deelnemer eraan erkend is. Nota bene, ruimte voor structurele willekeur in de zin van altijd nader te bepalen, veranderlijke inrichting is uitgesproken gunstig.

3. enkel verkeersgevalregister

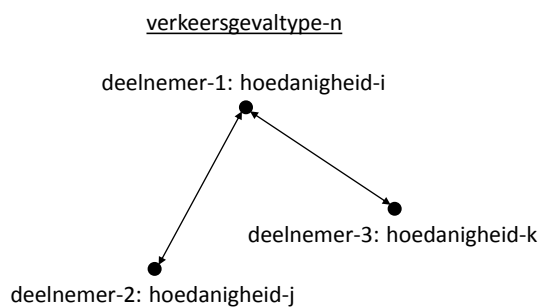
Een verkeersgeval kent zijn verloop mede doordat deelnemers informatie uitwisselen (pleonastisch uitgedrukt: met elkaar).

Zowel voor (planning) als over (verslag) het gevalsverloop kan informatie ook worden bijgehouden. Daarbij kan verslag van een eerder stadium dienen voor planning van een – eventueel – volgend stadium, enzovoort.

Volgens verkeersoriëntatie beschouw ik het verkeersgeval als de maat voor registratie. Dat maakt een register van een enkel verkeersgeval tot een ... basisregistratie. Verderop in paragraaf 5 ga ik in op het verband met wat gewoonlijk basisregistraties heten.

Hoewel verschillende gevallen van elkaar ... verschillen, komen ivm de verkeersoriëntatie enkele informatierubrieken waarvoor (informatie)waarden bijgehouden – kunnen – worden algemeen voor. Naar zijn aard heeft een verkeersgeval altijd deelnemers. Van een samenleving is de structuur echter zodanig verweven geraakt, dat vermelding van (rechts)personen niet volstaat.

Wat ter ordening telt, zie ook figuur 1, is de onderlinge verhouding waarin zij deelnemen aan het daadwerkelijke verkeersgeval. Dat vergt allereerst typering van het verkeersgeval. Volgens die classificatie gelden voor deelnemers – nadere – hoedanigheden voor hun verhouding in het verkeersgeval in kwestie. En een (rechts)persoon kan deelnemer zijn volgens één of meer relevante hoedanigheden.¹

figuur 1

Het geabstraheerde voorbeeld van figuur 1 ziet er in traditionelere registervorm en alvast wat concreter ingevuld uit zoals figuur 2 toont. De afkorting vgn staat voor verkeersgevalnummer.

verkeersgevalregister (enkel geval)

verkeersgeval: vgn type: n
deelnemer-1: hoedanigheid-i, (rechts)persoon-p
deelnemer-2: hoedanigheid-j, (rechts)persoon-q
deelnemer-3: hoedanigheid-k, (rechts)persoon-r

figuur2

Waarop figuur 2 wijst, is dat elke deelnemer aan een verkeersgeval een, zeg maar, eigen register kan bijhouden voor het desbetreffende verkeersgeval. Dat zijn er voor dit geabstraheerde voorbeeld dus drie. Wie zo'n register voert laat daarbij haar eigen deelname inclusief hoedanigheid vaak impliciet, want dat uitgangspunt voor haar registervoering is haarzelf immers bekend.

(Ook) een rechtsgeding kan als een verkeersgeval gelden. Stel dat zowel de eiser als de gedaagde zich voor de rechter laat vertegenwoordigen. Voor de rechter houdt de griffier een verkeersgevalregister bij. In elk ... geval doen dat óók ieder voor zich de beide advocaten, terwijl stellig tevens de beide geschilpartijen zelf op de een of andere manier informatie erover bijhouden. Dat zijn feitelijk alweer vijf verkeersgevalregisters voor één en hetzelfde verkeersgeval. Voor het aantal doen de eventueel

¹ Voor de structurele hoofdlijn vind ik deze weergave volstaan. Facilitering van werkelijke sociale verhoudingen vergt erkenning van zoiets als voorwaardelijke verknooping. Voor een andere hoedanigheid komt iemand vaak slechts in aanmerking volgens de ene hoedanigheid. Bijvoorbeeld, wie zwemdiploma B wil halen, moet beschikken over zwemdiploma A. Enzovoort. [Situatieve hoedanigheden van deelnemers aan maatschappelijk \(informatie\)verkeer](#) omvat o.a. daarvoor een model, opgesteld met [Metapatroon](#), met stelselmatig bereik.

verschillende hulpmiddelen er niet (!) toe waarmee de verschillende deelnemers dat doen. Voorts zijn hulpmiddelen ongeschikt aan verkeersrechten en –plichten mbt registratievoering. Uit het meervoud van registratievoering voor hetzelfde verkeersgeval volgt de betrekkelijkheid van begrippen zoals AVG ze veronderstelt. Wie vanuit het perspectief van de ene “verwerkingsverantwoordelijke” een “betrokkene” is, geldt op haar beurt, dwz voor haar eigen register, als “verwerkingsverantwoordelijke” met die ander dus als “betrokkene.” De verkeersoriëntatie benadrukt zulke betrekkelijkheid. En besef van betrekkelijkheid leidt tot optimalisering door veralgemenisering. Het hangt er immers ook maar vanaf wie op z’n AVG’s als “verwerkingsverantwoordelijke” kan resp. moet worden aangesproken. Meervoudige (basis)registratie, nee, dus géén tegenstrijdigheid, van het ene verkeersgeval is overigens onderhevig aan interpretatieverschillen. Wat de ene deelnemer als één geval duidt, kan een andere deelnemer anders opvatten. Vervolgens kunnen hun typering en ervan verschillen, enzovoort.

4. onderscheid en verband tussen deelnemers aan verkeersgeval en gebruikers van verkeersgevalregister

Aan de hand van een register van een enkel verkeersgeval kan vervolgens reeds worden verduidelijkt, dat onderscheid tussen gevalsdeelnemers en registergebruikers noodzakelijk is. De ene deelnemer die zo’n register voert, doet dat stellig vooral – uitsluitend? – voor haarzelf als deelnemer. Maar zij kan de overige deelnemers uitsluiten van gebruik van haar verkeersgevalregister, maw autorisatie onthouden. Ofwel, terwijl verschillende deelnemers elk hun eigen verkeersgevalregister voeren, kunnen – en vaak zullen – hun registers o.a. van elkaar afwijken wat – aanwijzing van – gebruikers en hun bevoegd gebruik betreft.

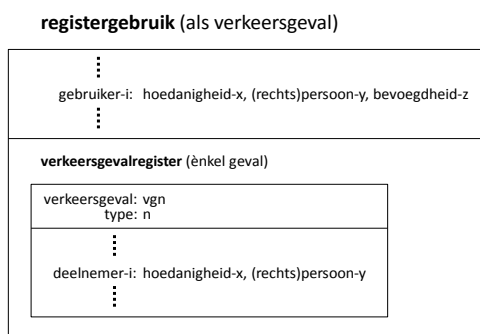
Verderop merk ik op, dat volgens AVG zulke uitsluiting onrechtmatig kan zijn.

Ook voor de status als gebruiker is verbijzondering nodig volgens hoedanigheid. De bevoegdheden variëren immers al naar gelang zo’n – nadere – hoedanigheid. Inderdaad kan op zijn beurt registergebruik als een verkeersgeval opgevat zijn.

Voor de ene deelnemer aan het – oorspronkelijke – verkeersgeval in kwestie overlapt haar registergebruik als verkeersgeval ermee. Haar registergebruik dient ter bepaling van haar verdere deelname, enzovoort.

Het kan ook voorkomen dat iemand in een bepaalde hoedanigheid gebruik van het verkeersgevalregister is toegestaan, waarna zij zich als deelnemer mengt in het voortgaande – oorspronkelijke – verkeersgeval.

Figuur 2 is volgens de overwegingen in deze paragraaf uitgebreid tot figuur 3.

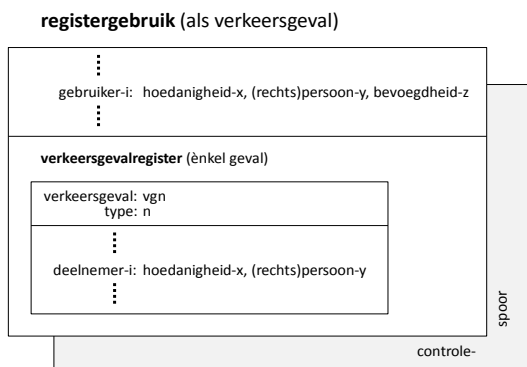

figuur 3

De strekking van AVG kan grotendeels nu reeds als volgt worden samengevat. Elke natuurlijke persoon waarover informatie in een register is opgenomen, geldt tegelijk als gebruiker ervan. Nee, zo noemt AVG haar niet, gebruiker. Een “betrokkene” heeft het recht “ontvanger” te zijn van waartoe de “verwerker” verplicht is haar over te informeren, waarbij de “verwerkingsverantwoordelijke” de plicht heeft om de “verwerker” daartoe in staat te stellen. Omweg of niet resp. al dan niet via tussenpersoon, hoe dan ook erkent AVG voor het register in kwestie de “betrokkene” met zoveel woorden als gebruiker met bepaalde bevoegdheden, punt.

De zgn rechten à la AVG omvatten voor de “betrokkene” te worden geïnformeerd over registergebruik waarbij informatie over de “betrokkene” was ... betrokken. Daarvoor moet eveneens registergebruik

bijgehouden zijn, wat strookt met duiding van zulk gebruik op zijn beurt als verkeersgeval. De noemer daarvoor is controlespoor (Engels: audit trail). Onverminderd sterk gestileerd en nog steeds op ‘basis’ van een enkel – oorspronkelijk – verkeersgeval is figuur 4 tov figuur 3 slechts uitgebreid met dat ene begrip, maw aanduiding van noodzakelijk samenhangende voorziening.

figuur 4

5. over het idee van registermacht

Onderhavige paragraaf heeft het karakter van een intermezzo. Op hoofdlijn wordt de structuuruitleg in de volgende paragraaf voortgezet.

Reken maar uit. Iemand is deelnemer aan n verkeersgevallen, een aantal dat alsmaar toeneemt. Met gemiddeld m deelnemers per verkeersgeval, zouden er $m \times n$ verkeersgevalregisters kunnen zijn/worden bijgehouden. Daarvan voert de ene (rechts)persoon waarvan hier sprake is, er n zèlf. Eveneens als gebruiker van $(m-1) \times n$ àndere verkeersgevalregisters kan zij nagaan wat àndere deelnemers per verkeersgeval over haar al dan niet geregistreerd hebben staan en hoe die informatie tot dusver is gebruikt.

Het meervoud volgens telkens m deelnemers kan vervallen met een zoiets als een gemeenschappelijk verkeersgevalregister. Als beheerder komt een instelling in aanmerking die actief géén deelnemer is en blijft aan het verkeersgeval waarop het register betrekking heeft. Volgens het beginsel van machtenscheiding in het maatschappelijk verkeer noem ik dat de registermacht.²

Met alom betrouwbare verbindingsvoorzieningen zijn er inmiddels minder redenen, althans wat risico's voor onmiddellijke beschikbaarheid ervan aangaat, om een register – ook – in eigen beheer te voeren.

In het (verkeers)geval van de registermacht die een verkeersgevalregister voert, is de structuur ervan onverminderd geldig zoals figuur 4 aangeeft mbt deelnemers, gebruikers en controlespoor.

Zonder dat ze als zodanig ... bevoegd verklaard zijn, functioneren allerlei (overheids)instellingen allang als evenzovele onderdelen van de registermacht. Voor verkeersgevallen met deelnemers in hoedanigheden van burger c.q. overheidsinstelling, rekent de burger doorgaans op betrouwbare registervoering door de overheid.

Waarvoor basisregistratie de gangbare benaming is, betreft informatie waarvoor de overheid feitelijk als registermacht optreedt. Het gaat daarbij overigens niet zozeer om informatie over verloop van een verkeersgeval, maar om informatie over (rechts)personen en objecten die er een 'rol' in vervulden en nòg – kunnen – vervullen. Dat bedoelt de kwaliteit van registratie per geval te verbeteren. En, over gegevensbescherming gesproken, daardoor moet het eenvoudiger zijn om over dezelfde (rechts)persoon of hetzelfde object informatie aan verschillende – registraties van – verkeersgevallen te verzamelen. Zie hier vanaf paragraaf 6 voor registers met bereik dat verder gaat dan een enkel – oorspronkelijk – verkeersgeval.

Ook kan in het licht van – het idee van – registermacht o.a. duidelijker gemaakt worden wat zgn sociale media zijn resp. wat niet. Sociale-mediabedrijven zijn allesbehalve onafhankelijk. Zij drijven zakelijke handel met, algemeen uitgedrukt, (rechts)personen die ook weer in bepaalde hoedanigheden geld over hebben voor informatie over en daarmee ter beïnvloeding van leden van hun doelgroep(en)

² Zie ook [Pentas politica](#).

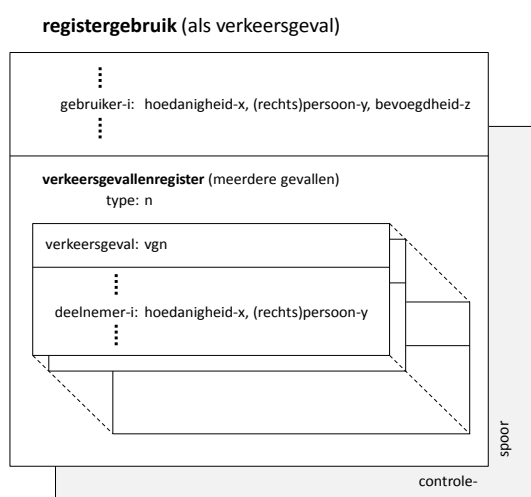
of zelfs, in hun ogen nòg beter omdat daarmee beïnvloeding nòg werkzamer kan zijn, aparte doelpersonen. Daartoe bevordert een sociale-mediabedrijf verkeersgevallen tussen (rechts)personen. Volgens de informatie die zij aldus uitwisselen classificeert het sociale-mediabedrijf ze als leden van doelgroepen of zelfs aparte doelpersonen. Daarmee raken ze juist de bescherming van hun persoonsinformatie kwijt.

Zodra besef ècht doordringt dat AVG èlke natuurlijke persoon waarover informatie geregistreerd staat tot gebruiker van het desbetreffende register³ verklaart èn dat door digitale communicatietechnologieën iedereen zèlf daadwerkelijk gebruiker kan zijn, en dus geen omweg meer nodig is, zullen allereerst overheidsinstellingen – moeten – overwegen of ze registratie in eigen beheer niet beter kunnen staken om voortaan op hun beurt medegebruiker te zijn van voorzieningen die – een instelling namens – de registermacht biedt.

Een van oudsher bekende term voor registermacht is archief(dienst).

6. naar een register voor vergelijkbaar veronderstelde verkeersgevallen

Een (rechts)persoon kan om allerlei redenen informatie over verschillende verkeersgevallen waaraan zij deelgenomen heeft, nog deelneemt en/of verwacht deel te nemen in een omvattender register bijhouden. Vaak is het niet eens telkens dezelfde (rechts)persoon die als één van de deelnemers optreedt, maar heeft zij registratie als het ware uitbesteed. Dan is het doorgaans een omvattende(r) organisatie die – voorts, of juist om te beginnen – overzicht over verkeersgevallen wenst om inzet van medewerkers en middelen beter te kunnen coördineren. Als een klant verschillende bestellingen deed, ligt het voor de hand om producten die klaar voor uitlevering zijn allemaal tegelijk te bezorgen. Ander voorbeeld, maandelijks facturering vergt periodieke verzameling van vorderingen. Ga zo maar door. Veralgemening kan doorgezet worden door het voeren van zo'n omvattender register eveneens als een verkeersgeval te beschouwen. Het gebruiksobject is daardoor niet langer een ènkel verkeersgevalregister, maar voortaan het register waarin informatie over meerdere verkeersgevallen wordt bijgehouden. Bijgevolg zijn ook gebruikers met bevoegdheden volgens hoedanigheden niet langer voor informatie over èlk verkeersgeval apart aangegeven. Die specificaties moeten dekkend zijn voor wat nù het gehele register is, te weten informatie meerdere verkeersgevallen betreffend. Uit de verruiming van het dekkingsbereik volgt dat autorisatie dienovereenkomstig uitgebreider uitgedrukt moet zijn. Wat per verkeersgeval daarvoor impliciet kan blijven, verdient explicitering om onderscheid naar verkeersgeval te kunnen maken. Dezelfde overwegingen gelden voor het – opstellen van het – controlespoor. De overgang van een register voor een ènkel verkeersgeval naar een register voor meerdere van zulke gevallen leidt echter slechts minimaal tot structuuraanpassingen, zie daarvoor figuur 5.

figuur 5

³ De uitzonderingsbepalingen van AVG betreffen niet commerciële bedrijven, integendeel.

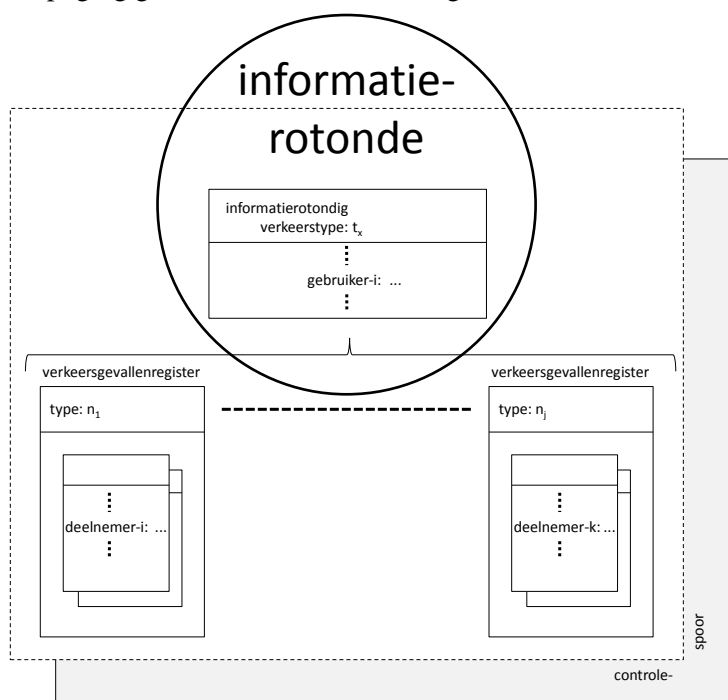
Voor zover gebruikers van een meervoudig verkeersgevallenregister nog deelnemer aan een enkel verkeersgeval waren, zijn resp. worden, nemen zij in zulk maatschappelijk verkeer een groter aandeel met informatieverkeer. (Ook) zij ontleen aan hun gebruik informatie voor gedragsafstemming.

7. (informatie)verkeersgevallen via informatierotonde

Het verkeersgevallenregister, dwz voor het bijhouden van informatie over meerdere gelijksoortig veronderstelde verkeersgevallen in één register, is karakteristiek voor registervoering door rechtspersonen (lees ook: organisaties). Daarin verschilt digitalisering niet van een papieren ordner of kaartenbak.

Voor afstemming met ruimer bereik – of volgens een ànder perspectief – kan informatie relevant zijn die niet de oorspronkelijke typering van verkeersgevallen volgt. Dat vergt dan informatie uit registers voor verschillende typen. Het kan ook zijn dat weliswaar dezelfde typering geldt, maar dat informatie verspreid over op hun beurt meerdere registers bijgehouden wordt. Met behoud van zulke registers kan in behoeften aan samenhangende(r) informatie worden voorzien met een zgn informatierotonde. Eenvoudig gebruik van een informatierotonde betreft rapportage uit meerdere gelijksoortig ingerichte registers. Dat komt overeen met wat de voorgaande paragraaf beschrijft.

De verschillende manieren waarop een informatierotonde gebruikt wordt, en of de aangesloten registers òngelijksoortig zijn of niet maakt niets uit,⁴ moeten hoe dan ook èlk wederom als een verkeersgeval opgevat zijn. Ofwel, met gebruikers als deelnemers wederom getypeerd volgens hoedanigheden voor desbetreffende (verkeers)verhouding en toeschrijving van (rechts)personen aan die hoedanigheden. Nota bene, daardoor verandert er structureel opnieuw vrijwel niets. Met figuur 6 is een poging gedaan ook daarvan een algemene schets te bieden.

figuur 6

De registers die voor overkoepelende rapportage op een informatierotonde aangesloten zijn, kunnen door verschillende (rechts)personen bijgehouden worden. Autorisatie en controlespoor vergen dan zoiets als federatieve facilitering (en dat is dan nòg een opgave die een onafhankelijke registermacht voor zijn rekening kan/moet nemen).⁵

⁴ Zie ook [Stelselmatig overzicht via informatiesleutels](#).

⁵ Hoe informatiebeheer kwalitatief wijzigt door schaalverruiming met als principieel te erkennen variëteit van dien, staat o.a. toegelicht in [Wen er maar aan! Over noodzaak en opzet van stelselmatig informatiebeheer](#).

8. generieke voorzieningen met ijkpunt

Vanaf – informatie over/voor – een enkel geval in maatschappelijk verkeer tot met denkbaar meest omvattend informatiegebruik via een informatieronde kan zeker op hoofdlijn dezelfde structuur geldig blijven. Dat gebruik betreft op zijn beurt eveneens een verkeersgeval met deelnemers in dienovereenkomstige hoedanigheden. Dankzij bedoelde structuurherhaling zijn dezelfde voorzieningen geldig door-de-schalen-heen met daardoor tegelijk samenhang ertussen. Dat is uiteraard de enige manier om voorzieningen praktisch bruikbaar te krijgen.

Het verband ontstaat door – gebruik van – een classificatie van verkeersgevallen met bijbehorende classificatie van hoedanigheden overeenkomstig het relevante bereik van maatschappelijk (informatie)verkeer.

Het stelselmatige ijkpunt is het register voor een – oorspronkelijk – enkel verkeersgeval. Zie daarvoor paragraaf 3 hierboven.

9. en nu meer in het algemeen over gegevensbescherming

In de voorgaande paragrafen is zoiets als een taal ontwikkeld voor stelselmatige overwegingen over o.a. gegevensbescherming. Bedoelde bescherming bevordert bevoegd gebruik, en verhindert onbevoegd gebruik.

Voor alle duidelijkheid, hier gaat het dus niet om bescherming tegen natuurrampen en/of moedwillig aangebrachte schade. Voorzover hulpmiddelen aan de orde zijn voor registers en informatieverkeer met gebruikers, veronderstel ik in technische zin de ongestoorde werking ervan waarop ook ongemerkt geen inbreuk gedaan is. (Ook) die risico's vergen uiteraard maatregelen (maar die acht ik dus van een andere orde).

Tegen onbevoegd gebruik worden als regel geen onmiddellijke maatregelen getroffen. Daarentegen gelden maatregelen vóór bevoegd gebruik. Indien gebruik niet expliciet bevoegd verklaard is, volgt daaruit dat het als onbevoegd telt. De uitzondering is volkomen ontbreken van beperking tot bepaalde (rechts)personen als gebruikers; dat maakt iederéén tot gebruik bevoegd van alle beschikbare mogelijkheden.

Algemeen gesteld betreft zgn doelbinding het verband van een hoedanigheid met een – soort – verkeersgeval. Telkens gaat het om de vraag of een doelbinding aan de orde is en, zo ja, welke bevoegdheid (lees ook: opgave, taak, verantwoordelijkheid e.d.) daaraan voor een deelnemer in die hoedanigheid verbonden is.

Beginnend met registratie van een enkel – oorspronkelijk gedacht – verkeersgeval is het allereerst de vraag of een deelnemer in haar desbetreffende hoedanigheid ertoe bevoegd is, maw om überhaupt informatie over c.q. voor het verkeersgeval bij te houden. Als regel zal een deelnemer dat toegestaan zijn, of is zij wellicht zelfs ertoe verplicht gesteld.

Is een andere (rechts)persoon dan één van de deelnemers ertoe bevoegd? Of heeft zelfs de uitdrukkelijke taak om dat te doen? Zo stelt een politieagent proces-verbaal op. Zij is aldus géén deelnemer aan het eerdere verkeers(on)geval. Het verkeersgeval kan ook zó ruim opgevat gaan worden, dat ook de opsteller van het verslag voor deelnemer eraan doorgaat. Of is dat alweer een ander verkeersgeval, bijvoorbeeld een gerechtelijke procedure waarin de rechter het proces-verbaal zwaar laat wegen voor haar oordeel?

Een volgende vraag is, of alle deelnemers aan het verkeersgeval bevoegd zijn tot gebruik van de registratie(s) erover/-voor. En zo ja, in hoeverre? Bestaat er verschil tussen hoedanigheden?

En zoals er een verslaggever kan zijn die géén deelnemer was – of is – kunnen er ook andere (rechts)personen in bepaalde hoedanigheden zijn, ofwel eveneens géén deelnemers zelf aan het verkeersgeval in kwestie, die informatie 'uit' de gevalsregistratie mogen c.q. moeten gebruiken.

In het ... geval van een register voor een enkel verkeersgeval moet informatie over wie in welke hoedanigheid tot welk gebruik van welke informatie bevoegd is, er als het ware om- en doorheen gevoegd zijn. In figuur 3 is zgn autorisatie voor een enkel verkeersgevalregister gestileerd weergegeven. En om daadwerkelijk gebruik van het register te kunnen nagaan, moet een controlespoor (Engels: audit trail) gelegd zijn; zie daarvoor – vanaf – figuur 4.

Doorgaans gebeurt dat voor zo'n enkelvoudig bijgehouden verkeersgeval allemaal impliciet. Iemand verzamelt documenten op een stapel of in een map, en de overige gezinsleden worden geacht er af te

blijven. De reden om er hier voor een enkel verkeersgeval toelichting op te geven, komt omdat het als ijkpunt geldt; voor omvattender registers is het structureel meer van hetzelfde.

Nogmaals, ook met inzet van digitale technologieën zijn tot dusver vooral verkeersgevallenregisters ingericht, dwz voor informatie over/voor een veelvoud van vergelijkbaar veronderstelde verkeersgevallen. Informatieverkeer dat zo'n omvattender register faciliteert geldt op zijn beurt eveneens als verkeersgeval. Daarom moeten daarvoor dezelfde vragen worden beantwoord. Terwijl figuur 5 de consequent toegepaste structuurherhaling toont, is doorgaans niet voorzien in autorisatie per, zeg maar, oorspronkelijk verkeersgeval. Daarvan kan onvoldoende gegevensbescherming het gevolg zijn. Als het om een register gaat dat een organisatie bijhoudt en gebruikers blijven beperkt tot enkele 'eigen' medewerkers, dan kan zo'n organisatie nog wel op andere manieren gebruiksdiscipline afdwingen resp. misbruik voorkomen. Maar gekatalyseerd door digitale technologieën houdt registergebruik niet op bij een organisatiegrens. Naarmate overige deelnemers aan geregistreerde verkeersgevallen, bijvoorbeeld natuurlijke personen die als klant een bestelling deden, óók daadwerkelijk registergebruiker zijn, vormt autorisatie het enige reële beschermingsmiddel. Dat vergt expliciete verbijzondering van bevoegdheden die stroken met de respectievelijke belangen van deelnemers.

Voor elke manier waarop een informatierotonde gebruikt wordt, moeten autorisatie en controlespoor uiteraard vergelijkbaar voorbereid resp. gelegd zijn.

10. AVG en gegevensbeschermingseffectbeoordeling

Onder invloed van AVG dreigt – wederom – verabsolutering van wat onlosmakelijk als aspect moet blijven gelden.⁶ Ontwerp van stelselmatigheid is inderdaad een moeilijke opgave. Daarom is het raadzaam er een informatiekundig ontwerper bij te halen die bekwaam erin is.

Stelselmatig opgevat kan bescherming géén doel op zichzelf zijn. Het doel van ... bedoelde voorzieningen is ... informatievoorziening. Daarvoor maken (rechts)personen gebruik van bedoelde voorzieningen.

Voorzieningen moeten onder de noemer van autorisatie tevens informatie over gebruikers omvatten, nader aangeduid volgens hoedanigheden en tot welk gebruik iemand in die hoedanigheid bevoegd is. Vervolgens moet een relatie worden verondersteld tussen enerzijds de natuurlijke persoon over wie informatie gebruikt kan worden, anderzijds zo'n nader bepaalde gebruiker. Het is pas (!) volgens hùn aldus veronderstelde relatie mogelijk om te beoordelen of en, zo ja, in hoeverre de gebruiker door het voorgestelde gebruik erkende belangen schaadt van de natuurlijke persoon in kwestie.

De term "gegevensbeschermingseffectbeoordeling" staat in AVG. Wat mij betreft moet afhankelijk van het oordeel ter – verbetering van – bescherming eventueel òf de bedoelde voorziening worden gewijzigd, grondig dus, òf slechts de invulling van de autorisatie.

Wijziging van, zeg maar, de voorziening zelf beïnvloedt de mogelijkheden ermee resp. beperkingen erdoor voor alle – potentiële – gebruikers. Zolang er van een voorziening één gebruiker is, of redelijkerwijs valt te verwachten dat zich zo'n gebruiker aandient, blijft als alternatief wijziging van autorisatie over (met risico door van misbruik van autorisatie van dien).

Door uitbreiding van het bereik waarvoor informatie kan worden verzameld, kunnen belangen van een natuurlijk persoon zowel eerder als ernstiger geschaad worden. Met alsmaar bereikuitbreiding is praktisch echter elk alternatief voor gebruiksregulering verdwenen. Om o.a. bescherming te bieden die AVG voorschrijft blijft op stelselschaal slechts autorisatie over.

Het werkt averechts om een verordening zoals AVG als uitgangspunt, zeg ook maar kaderstellend, te beschouwen voor voorzieningen voor informatievoorziening. Dat moet de dynamiek van maatschappelijk (informatie)verkeer zijn. Ter beoordeling van voorzieningen, zelfs infrastructuur, voor informatieverkeer is AVG dan één van stellig meerdere toetsingskaders.

Hoe stelselmatiger voorzieningen voor informatievoorziening opgezet zijn, des groter de kans dat ze aan voorwaarden volgens welke toets dan ook functioneel kunnen voldoen met aanpassingen van instellingen (als dat al nodig is).

24 juni 2020, www-editie 2020 © Pieter Wisse, Information Dynamics

---

⁶ Zie [Manifest voor informatieverkeer](#) voor mijn ideeën over eigendom van en zeggenschap over persoonsinformatie.